

УДК [631.14:633.11] (477.64)

Голубовська О.В., асистент,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Анотація. В статті досліджено тенденції та закономірності виробництва та зберігання зерна озимої пшениці в Україні та Запорізькій області.

Ключові слова: зернова галузь, тенденції, закономірності, посівні площі, обсяги збору, споживання зерна, добрива, фактори впливу.

Аннотация. В статье исследованы тенденции и закономерности производства и хранения зерна озимой пшеницы в Украине и Запорожской области.

Annotation.

In the article tendencies and conformities to law of production and storage of grain of winter wheat are investigational in Ukraine and Zaporizhzhya area.

Raising of problem. Grain-growing industry is a base and source of steady development of most industries of agroindustrial complex and basis of agrarian export. In Ukraine, where among food resources grain is the most essential and widespread type of agricultural produce, an important value has valuable grain-growing market development.

Last years demand grows on grain, because it is needed not only on food aims but also on the necessities of industry. One of main reasons of increase of prices there is the growing нехарчове use of agricultural produce on food, namely, as raw material for the production of biological types of fuel.

Analysis of the last researches and publications. Economic problems of production and realization of grain, functioning of grain-growing market are the object of research of many home and foreign scientists, namely: Boika V., Lobasa M. G., Makarenka P. M., Marmul L. O., Sabluka P. T., Saika V. F., Sitnika V. P., Shpichaka O. M. but other.

Aim of the article. The understanding of tendencies and the laws of manufacturing, processing and the storage of corn, which has practical meaning for planning material - rechovikh and price proportions development branch, and also search of reserves the savings of energy resources.

Conclusions and suggestions. Finding out of tendencies and conformities to law of production, treatment and storage of grain, that has a practical value for planning of materially-material and cost proportions of development of industry, and also search of backlogs of economy of power resources.

During the analyzed period, a trend increase in demand for corn due to its non-food use, but in Ukraine the size and scope of the collection area of winter wheat in the last 5 years has not significantly changed. Food-grain consumption in recent years keeps the downward trend.

For grain production of winter wheat plants in Zaporizhzhya region is characterized by the following trends: reducing the area under winter wheat and reducing its yield, a slight increase in modern technology.

Already pattern was the problem of grain storage, it is relevant to many farmers. Most businesses to store grain - is old and energy-intensive companies and rates for their services is very high. This leads to the fact that producers are forced to sell crops immediately during cleaning. So in the summer months the price of corn naturally drops, making it the sale was profitable for producers.

Постановка проблеми. Зернова галузь є базою та джерелом сталого розвитку більшості галузей агропромислового комплексу та основою аграрного експорту. В Україні, де серед продовольчих ресурсів зерно є найбільш важливим і поширеним видом сільськогосподарської продукції, важливе значення має розвиток повноцінного зернового ринку.

Останніми роками попит на зерно зростає, бо воно потрібно не тільки на продовольчі цілі, а й на потреби промисловості. Однією з головних причин збільшення цін на продовольство є зростаюче нехарчове використання сільськогосподарської продукції, а

саме, як сировини для виробництва біологічних видів палива.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми виробництва та реалізації зерна, функціонування зернового ринку є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Бойка В., Лобаса М.Г., Макаренка П.М., Мармоль Л.О., Саблука П.Т., Сайка В.Ф., Ситника В.П., Шпичака О.М. та інших.

Мета статті. З'ясування тенденцій та закономірностей виробництва, обробки та зберігання зерна, яке має практичне значення для планування матеріально-речових та вартісних пропорцій розвитку галузі, а та-

кож пошуку резервів заощадження енерго-ресурсів.

Основний матеріал дослідження.

Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню всіх

видів зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно, в обсягах достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Таблиця 1

Порівняльні показники посівних площ під озиму пшеницю в Україні, тис. га

Показники	Роки						Відношення 2012 р. у % до	
	2000	2008	2009	2010	2011	2012	2000	2011
Уся посівна площа	27173	27133	26990	26952	27670	27801	97,7	99,5
Під зернові та зернобобові культури	13646	15636	15837	15090	15724	15449	88,3	101,8
Під озиму пшеницю	5316	6802	6518	6137	6499	5534	96,1	117,4

Джерело: [1, с.153; 2, с.9,42], розрахунки власні.

Як бачимо під зерновими культурами в Україні зайнято більше половини посівних площ, які у 2000 році займали 50,2% від всієї посівної площі, а за останні 5 років цей показник збільшився на 6,7% і складає в середньому 56,9%. Але це не пов'язано із збільшенням посівних площ під озиму пшеницю, так у 2000 році озима пшениця займала 38,9% від площі під всіма зерновими, а за останні п'ять років в середньому цей показник суттєво не змінився, він складає 40,5%. Однак слід звернути увагу на останні 2 роки, наприклад у 2011 році озима пшени-

ця займала 41,3% від всієї площі під зерновими культурами, а 2012 – 35,8%.

У наступній таблиці розглянуто порівняльні показники валового виробництва озимої пшениці в Україні за останні роки.

Аналіз даних таблиці 2 свідчить про відсутність чіткої тенденції щодо змін обсягів виробництва зерна, однак в цілому спостерігаються позитивні зміни щодо виробництва, порівняно з 2000 роком. Якщо раніше зернові займали 54,4% від обсягу всієї валової продукції, яка припадає на основні сільськогосподарські культури, то за останні 5 років середній показник збільшився до 57%.

Таблиця 2

Порівняльні показники виробництва озимої пшениці в Україні, тис. т

Показники	Роки						Відношення 2012 р. у % до	
	2000	2008	2009	2010	2011	2012	2000	2011
Основні с.-г. культури	44984	87214	74814	72975	100314	88733	50,7	113,1
Зернові та зернобобові культури	24459	53290	46028	39271	56747	46216	52,9	122,8
Озима пшениця	9775	25050	20037	16217	21645	15132	64,6	143,0

Джерело: [1, с.158; 2, с. 25,50], розрахунки власні.

Обсяги збору озимої пшениці більш ніж 10 років тому складали 39,9% від обсягів збору зернових культур, за останній час цей показник суттєво не змінився і за останні 5 років складає в середньому 40,5%.

В 2008 та 2011 роках в Україні було зібрано рекордні урожаї зернових за останні 5 років, таке збільшення валового збору зумовлено перерозподілом структури посівних площ та підвищенням технологічної ефективності зернового виробництва. Також значний позитивний вплив на збільшення урожайності зернових мали достатньо сприятливі кліматичні умови на протязі всього періоду дозрівання культур.

Все зерно за якістю поділяють на продовольче (з 1 по 5 клас) і фуражне (6 класу). Але при оцінці якості зерна за ДСТУ 3768-2010 [3], класність встановлюється за показником вмісту білка, а не за основним показником – вмістом клейковини, хоча для продовольчих цілей останній показник є важливішим.

Дані таблиці 3 свідчать про те, що загалом продовольче споживання зерна останніми роками зберігає спадну тенденцію. І це пов'язане із рядом причин, серед яких – зменшення чисельності населення, економія продуктів харчування.

Таблиця 3

Порівняльні показники виробництва та споживання зерна в Україні

Показники	Роки						Відношення 2012р. у % до	
	2000	2008	2009	2010	2011	2012	2000	2011
Площі зайняті під зерновими та зернобобовими культурами, тис.га	13646	15636	15837	15090	15724	15449	88,3	101,8
Виробництво зернових та зернобобових культур, тис.т	24459	53290	46028	39271	56747	46216	52,9	122,8
Споживання хлібних продуктів (у перерахунку на борошно), тис.т	6113	5336	5163	5106	5038	4970	122,9	101,4

Джерело: [2, с. 42,50; 5, с.328,417;6, с.7,19], розрахунки власні.

Запорізька область є одним з найбільших виробників сільськогосподарської продукції серед регіонів України, вирощуванням зернових культур займаються 2097 сільськогосподарських підприємства, з них 1455 фер-

мерські [7]. Площа сільськогосподарських угідь області за станом на 27.03.2013 року складає 1589,8 тис.га, або 5,7% від всіх сільськогосподарських угідь України.

Таблиця 4

Порівняльні показники площ під озиму пшеницю в Запорізькій області, тис. га

Запорізька область	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012 р.	2012р. в % до 2008р.
Уся посівна площа:	1636,7	1598,1	1599,8	1615,2	1589,8	97,1
З них під зерновими культурами	859,4	876,0	845,7	849,7	822,6	95,7
з них під озиму пшеницю	512,6	486,8	483,1	480,4	416,1	81,2
Площа збирання озимої пшениці	512,1	485,4	481,0	479,6	405,1	79,1

Джерело:[7, с.18,20], розрахунки власні.

Більш ніж половину всієї посівної площі займають зернові культури, це підтверджують дані таблиці 4. Питома вага площ під озимою пшеницею складає 50,6% (у 2012 році) від посівної площі під всіма зерновими, на протязі останніх п'яти років цей показник суттєво не змінився.

Дані таблиць 6 свідчать про те, що у 2008 та 2011 роках в Запорізькій області виростили високий урожай озимої пшениці – 35,6 ц/га та 30,8 ц/га відповідно. «Але зерно переважно не придатне для використання на продовольчі цілі. Його через низький вміст білка й, відповідно, клейковини можна використати лише як фуражне».[4]

Середня урожайність озимої пшениці за останні п'ять років (дані табл. 5 і 6) складає – 27,7 ц/га, це на 3,2 ц/га менше ніж середня урожайність по Україні. Окремо слід звернути увагу на показник урожайності у 2012 році, по області він складає – 17,3 ц/га, це на 10 ц/га менше ніж по Україні. Як бачимо з наступних таблиць основну часту врожаю озимої пшениці формують п'ять районів, це: Приазовський, Бердянський, Мелітопольський, Оріхівський та Пологівський. Всі вони знаходяться на півдні області і потрапляють в «зону ризикового землеробства». Запорізька область відноситься до зони степу, кліматичні умови півдня області характеризуються чітко означеною посушливістю, яка обумовлена пануванням на більшості території області сухих східних вітрів, тому в значній мірі урожай залежить від сприятливої погоди. Також слід звернути увагу, що «основна маса господарств висіває озиму пшеницю після ярових зернових, озимих, соняшнику й ріпаку. Це недопустимі попередники, особливо соняшник, який поперше, пізно збирають, а по-друге, він виносить багато поживних речовин та вологи з ґрунту. Після нього неможливо за короткий строк створити сприятливі умови для мікробіологічних процесів і відновлення родючості ґрунту.

Негативний вплив попередники на якість зерна можна зменшити, але для цього треба своєчасно і в потрібній кількості вносити органічні та мінеральні добрива».[4]

У таблиці 7 наведено основні показники використання мінеральних та органічних

добрив під урожай зернових культур за останні п'ять років.

Наведені дані свідчать, що мінеральними добривами оброблено майже 50% посівних площ, а органічними менше 1%. За останні п'ять років в області було внесено на 1 га посівної площі лише по 0,1 т органічних і в середньому по 50 кг мінеральних добрив. Усе це призводить до виснаження земель і, відповідно, унеможливорює одержання зерна озимої пшениці першого-третього класів.

В таблиці 8 нами визначено вплив факторів на відхилення валового виробництва озимої пшениці в господарствах Запорізької області та основних(найбільше виробництво озимої пшениці) районах. Аналіз цієї таблиці виявив негативну тенденцію до скорочення площ під озиму пшеницю та зниження її урожайності. Так, за останні п'ять років через скорочення площ збирання в господарствах області щорічно недоодержують 388,8 тис.т озимої пшениці, в тому числі у Приазовському районі – 9,9 тис.т; Бердянському – 2,8 тис.т; Мелітопольському – 25,6 тис.т; Оріхівському – 44,5 тис.т. Але зниження урожайності культури, призводить до ще більших втрат. Загалом всі підприємства області щорічно втрачають 609,7 тис.т, в тому числі у Приазовському районі – 44,5 тис.т; Бердянському районі – 61,4 тис.т; Мелітопольському районі – 49,8 тис.т; Оріхівському районі – 48,0 тис.т; Пологівському районі – 17,5 тис.т.

Зростання виробництва озимої пшениці у господарствах різних організаційних форм можливе не лише завдяки збільшенню площ під культуру та збільшенню її урожайності, але й застосуванню технологічних процесів з використанням сучасних технічних засобів, які забезпечать високу ефективність та якість роботи при мінімальних витратах робочого часу і коштів. У основі вирішення питань ефективного використання енергетичного потенціалу лежить впровадження нових прогресивних механізованих технологічних і виробничих процесів. Необхідність удосконалення механізованих технологічних процесів зумовлюється економічними причинами: підвищення продуктивності агрегатів та зменшенням експлуатаційних витрат на одиницю роботи.

Таблиця 5

Динаміка площ збирання озимої пшениці в Запорізькій області та її районах, тис.га

Область, райони	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	В серед. за 5 років	2012р. в % до	
							2008р.	2011р.
Запорізька область, всього	428,9	399,0	390,9	382,5	320,9	384,4	74,8	83,9
Приазовський	32,5	32,1	29,2	30,5	29,7	30,8	91,4	97,4
Оріхівський	33,1	30,6	29,6	28,6	20,0	28,4	60,4	69,9
Мелітопольський	33,3	29,0	25,7	23,3	26,2	27,5	78,7	112,4
Бердянський	28,6	25,2	26,9	26,3	27,9	26,9	97,6	106,1
Пологівський	24,7	25,6	27,5	25,5	25,0	25,7	101,2	98,0
Гуляйпільський	21,6	25,0	22,8	25,1	23,9	23,7	110,6	95,2
Куйбишевський	20,8	20,8	20,0	20,4	21,5	20,7	103,3	105,4
Приморський	23,1	20,0	19,2	20,2	19,1	20,3	82,7	94,6
Якимівський	24,7	24,9	21,1	18,6	12,4	20,3	50,2	66,7
Вільнянський	23,5	20,1	21,8	18,4	15,6	19,9	66,4	84,8
Чернігівський	17,8	18,7	19,3	19,8	22,2	19,6	124,7	112,1
Запорізький	22,6	19,6	19,7	19,1	13,3	18,9	58,8	69,6
Токмацький	16,6	16,4	16,6	15,4	14,4	15,9	86,7	93,5
Василівський	19,3	16,1	17,7	16,8	8,4	15,7	43,5	50,0
Кам'яно- Дніпровський	19,0	14,8	16,4	17,4	5,2	14,6	27,4	29,9
Веселівський	17,0	16,6	14,0	14,7	8,4	14,1	49,4	57,1
Новомиколаївський	14,7	12,0	12,1	12,4	9,2	12,1	62,6	74,2
Михайлівський	15,2	13,7	13,4	12,5	5,0	12,0	32,9	40,0
Великобілозерський	10,5	10,5	10,0	8,7	4,5	8,8	42,8	51,7
Розівський	9,3	6,3	6,9	7,8	8,4	7,7	90,3	107,7
м. Токмак	0,7	0,7	0,4	0,5	0,1	0,5	14,3	20,0
м. Бердянськ	0,4	0,3	0,6	0,5	0,2	0,4	50,0	40,0
м. Запоріжжя	0,1	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: [7, с 46,47], розрахунки власні.

Таблиця 6

Динаміка валового виробництва озимої пшениці в Запорізькій області та її районах, тис. т

Область, райони	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	В серед. за 5 років	2012р. у % до	
							2008р.	2011р.
Запорізька область, всього	1526,5	1148,4	1022,3	1177,2	556,1	1086,1	36,4	47,2
Приазовський	110,9	86,3	68,1	104,2	56,4	85,2	50,9	54,1
Бердянський	113,5	77,2	63,8	82,7	51,0	77,6	44,9	61,7
Мелітопольський	118,8	84,7	58,8	79,2	44,0	77,1	37,0	55,6
Оріхівський	110,9	95,2	73,6	71,0	20,9	74,3	18,8	29,4
Пологівський	69,1	79,7	86,9	80,3	53,0	73,8	76,7	66,0
Гуляйпільський	72,1	69,1	67,9	84,2	52,5	69,2	72,8	62,4
Куйбишевський	80,9	69,0	61,5	70,4	48,6	66,1	60,1	69,0
Приморський	97,4	63,2	48,0	68,7	48,9	65,1	50,2	71,2
Чернігівський	60,6	50,9	51,5	56,2	42,3	52,3	69,8	75,3
Якимівський	86,9	58,9	34,2	58,9	16,7	51,1	19,2	28,4
Вільнянський	74,9	57,7	58,1	40,9	18,2	50,0	24,3	44,5
Запорізький	72,5	48,7	50,4	39,7	12,2	44,7	16,8	30,7
Кам'яно- Дніпровський	73,4	40,8	45,2	54,4	5,8	43,9	7,9	10,7
Токмацький	60,7	47,5	43,7	47,6	16,5	43,2	27,2	34,7
Василівський	68,1	43,2	45,2	49,0	8,5	42,8	12,5	17,3
Веселівський	70,6	43,6	34,7	47,0	10,5	41,3	14,9	22,3
Михайлівський	59,0	42,3	39,9	47,0	6,6	39,0	11,2	14,0
Новомиколаївський	47,3	36,7	34,6	36,1	17,7	34,5	37,4	49,0
Великобілозерський	47,3	32,2	33,4	31,7	8,3	30,6	17,5	26,2
Розівський	27,9	19,1	20,6	24,3	16,8	21,7	60,2	69,1
м. Бердянськ	1,6	1,0	1,2	2,4	0,4	1,3	25,0	16,7
м. Токмак	1,9	1,4	1,0	1,0	0,2	1,1	10,5	20,0
м. Запоріжжя	0,4	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: [7, с. 46, 47], розрахунки власні.

Таблиця 7

**Динаміка основних показників використання добрив під урожай зернових культур
в Запорізькій області**

Показники	Роки					2012р.у % до 2008р.
	2008	2009	2010	2011	2012	
Загальна посівна площа, тис.га	1636,7	1598,1	1599,8	1615,2	1589,8	97,1
Мінеральні добрива						
Удобрена площа, тис.га	734,6	660,1	755,7	827,3	828,4	112,8
Частка удобреної площі, %	44,9	41,3	47,2	51,2	52,1	-
Усього внесено в поживних речовинах, тис.т	39,3	32,9	42,0	46,0	52,0	132,3
у т.ч. під зернові культури на 1 га посівної площі, кг	44,0	37,0	49,0	54,0	64,0	145,4
Органічні добрива						
Удобрена площа, тис.га	5,8	3,6	4,4	7,9	7,7	132,7
Частка удобреної площі, %	0,3	0,2	0,3	0,5	0,5	-
Усього внесено, тис.т	155,9	70,1	125,2	90,9	130,9	84,0
у т.ч. під зернові культури на 1 га посівної площі, т	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	100,0

Джерело:[7, с.17,31], розрахунки власні.

Таблиця 8

Визначення впливу факторів на відхилення валового виробництва озимої пшениці в Запорізькій області та районах

Область, райони	Площі збирання, тис.га		Урожайність, т/га		Валове виробництво озимої пшениці, тис.т		Відхилення валового виробництва озимої пшениці, (+;-), тис.т			Структура відхилень за рахунок, %	
	2008 рік	2012 рік	2008 рік	2012 рік	2008 рік	2012 рік	всього	в т.ч. за рахунок зміни		площ збирання	урожайності
								площ збирання	урожайності		
Запорізька область	428,9	320,9	3,6	1,7	1526,5	556,1	-970,4	-388,8	-609,7	74,8	47,2
Приазовський район	32,5	29,7	3,4	1,9	110,9	56,4	-54,5	-9,5	-44,5	91,4	55,9
Бердянський район	28,6	27,9	4,0	1,8	113,5	51,0	-62,5	-2,8	-61,4	97,5	45,0
Мелітопольський район	33,3	26,2	3,6	1,7	118,8	44,0	-74,8	-25,6	-49,8	78,7	47,2
Оріхівський район	33,1	20,0	3,4	1,0	110,9	20,9	-90,0	-44,5	-48,0	60,4	29,4
Пологівський район	24,7	25,0	2,8	2,1	69,1	53,0	-16,1	0,8	-17,5	101,2	75,0

Джерело[7], розрахунки власні.

В таблиці 9 проаналізовано забезпеченість технікою господарств Запорізької області за п'ять років, але відсоткові розрахунки проведено за останні три роки, тому що у 2008 та 2009 роках статистична звітність по деяких видах техніки не проводилась.

Нижче наведені дані свідчать про те, що за аналізований період зменшилась тільки кількість тракторів з меншою потужністю і дощувальних машин, але це цілком логічно, тому що малопотужні трактори замінюються новими, більш потужними, а дощувальні машини замінюються іригаційним обладнанням.

Післязбиральна обробка і зберігання зерна вважаються не менш відповідальними періодами, ніж його виробництво. Від них в значній мірі залежать об'єми вирощування зернової продукції та забезпечення потреб переробних галузей. Для обробки та збереження врожаю необхідно мати відповідну матеріально-технічну базу. Але сьогодні в Україні існує проблема дефіциту сертифікованих потужностей із зберігання зернових, це дозволяє власникам елеваторів диктувати умови виробникам.

Обсяги сертифікованих потужностей із зберігання зернових в Україні оцінюються експертами у 31-33 мільйони тон.[9] Але і цих потужностей було недостатньо у 2008 і 2011 роках, коли були отримані рекордні урожаї зернових (дані табл. 2.1).

В Запорізькій області працюють 39 елеваторів та зерносховищ [10], але більша їх частина – це старі і енерговитратні підприємства, отже розцінки на зберігання і вантажні роботи дуже високі. Тому підприємства-виробники змушені або зберігати зерно у себе в господарствах (під час у неналежних умовах), або продавати його як кажуть «з під комбайну».

У таблиці 10 проаналізовано коливання цін на зернові протягом року.

Як бачимо, ціни на зернові підвищуються наприкінці року, виключення складають 2008 та 2011 роки. Це пов'язано з отриманням меншого урожаю у попередніх роках, ніж було заплановано, тому цілком логічно,

що ціна тримається майже до отримання наступного урожаю.

Аналіз таблиці 10 дає змогу побачити, що зберігання зерна є чи не найважливішою ланкою в зерновому бізнесі. Саме зберігання дозволяє виробнику отримати більшу ціну за вирощену продукцію. Аналізуючи вартість тонни пшениці в розрізі декількох років, явно простежується тенденція до падіння закупівельної ціни під час збору врожаю і до початку жовтня (виключенням є відносно неврожайні роки, такі як 2007 та 2010).

Падіння цін, в основному, пояснюється збільшенням пропозиції зерна з боку виробників які не мають можливості зберігати зерно, або потребують фінансових ресурсів.

Висновки та пропозиції. Отже, з'ясування тенденцій та закономірностей виробництва, обробки та зберігання зерна має практичне значення для планування матеріально-речових та вартісних пропорцій розвитку галузі, а також пошуку резервів заощадження енергоресурсів.

За аналізований період зберігається тенденція зростання попиту на зерно в зв'язку з нехарчовим його використанням, але в Україні розміри площ та обсяги збору озимої пшениці за останні 5 років суттєво не змінилися. Продовольче споживання зерна останніми роками зберігає спадну тенденцію.

Для виробництва зерна озимої пшениці у підприємствах Запорізької області характерні такі тенденції: скорочення площ під озиму пшеницю та зниження її урожайності; незначне збільшення кількості сучасних технічних засобів.

Вже закономірністю стала проблема зберігання зерна, вона є актуальною для багатьох сільськогосподарських підприємств. Більшість підприємств із зберігання зерна – це старі та енерговитратні підприємства і розцінки на їх послуги дуже високі. Це призводить до того, що виробники змушені продавати урожай одразу, під час збирання. Тому у літні місяці ціна на зерно закономірно знижується, що робить його продаж мало вигідним для виробників.

Таблиця 9

Динаміка забезпечення технічними засобами господарств Запорізької області, шт.

Найменування машин, обладнання	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2012р. в % до 2010р.
Трактори:						
Всього:	8439	8185	8392	8420	8406	100,2
з них						
- без змонтованих на них машин	7780	7573	7728	7754	7743	100,2
- на яких змонтовані машини	659	612	664	666	663	99,8
Потужністю менше 40 кВт	*	*	493	450	449	91,1
Потужністю від 40 до 60 кВт	*	*	3255	3175	3004	92,3
Потужністю від 60 до 100 кВт	*	*	2480	2563	2712	109,3
Потужністю понад 100 кВт	*	*	2164	2232	2241	103,5
Вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі:						
Всього:	*	*	*	*	5182	x
Причепи та напівпричепи:						
Всього:	*	*	*	*	4670	x
з них						
- тракторні	*	*	*	*	3881	x
Плуги:						
Всього:	*	*	2965	3087	3056	103,1
Борони:						
Всього:	*	*	10324	10589	10718	103,8
у тому числі						
- борони дискові	*	*	1623	1803	1972	121,5
Культиватори:						
Всього:	*	*	5314	5397	5503	103,5
Розкидачі ґною і добрив:						
Всього:	*	*	856	972	1046	122,2
Дошувальні машини:						
Всього:	433	376	455	429	443	97,4
у тому числі						
- машини і пристрої для поливу	*	*	51	72	68	133,3
Водяні насоси і насосні станції:						
Всього:		*	294	326	380	129,2
Обладнання іригаційне:						
Всього:	*	*	800	827	891	111,4
у тому числі						
- стаціонарне	*	*	548	543	588	107,3
- пересувне	*	*	252	284	303	120,2
Машини посівні для садіння:						
Всього:	*	*	5383	5406	5418	100,6
з них						
- сівалки	5627	5465	5280	5302	5313	100,6
Машини для захисту сільськогосподарських культур:						
Всього:	*	*	847	942	1014	119,7
Жатки валкові:						
Всього:	1243	1159	1131	1134	1155	102,1
Сінокосарки:						
Всього:	*	*	385	448	485	126,0
у тому числі						
- тракторні	254	248	241	298	335	139,0
Зернозбиральні комбайни:						
Всього:	1993	2010	1907	1949	2000	104,9
Прес-пакувальники, включаючи прес-підбирачі:						
Всього:	*	*	263	298	357	135,7
Техніка для після урожайних робіт (молотарки, зерноочисні машини, сортувальні і калібрувальні машини і механізми):						
Всього:	*	*	974	1038	1141	117,1

Джерело: [8], розрахунки власні

Таблиця 10

**Індекси та середні ціни реалізації зерна озимої пшениці
в Запорізькій області за місяцями року**

Місяці року	Роки									
	2008		2009		2010		2011		2012	
	грн/т	%	грн/т	%	грн/т	%	грн/т	%	грн/т	%
	100% = (найвища ціна реалізації)									
Січень	952,8	86,9	593,9	80,7	916,6	90,7	1377,7	88,5	1281,7	83,9
Січень-лютий	1042,3	95,1	651,8	88,6	910,9	90,2	1420,3	91,2	1382,8	90,5
Січень-березень	1076,0	98,1	696,5	94,7	921,6	91,2	1516,6	97,4	1412,7	92,4
Січень-квітень	1096,3	100	709,0	96,4	908,6	90,0	1551,9	99,7	1440,4	94,2
Січень-травень	1082,3	98,7	711,6	96,7	906,9	89,8	1556,9	100	1443,4	94,4
Січень-червень	1057,7	96,5	719,1	97,7	890,9	88,2	1549,0	99,5	1437,8	94,1
Січень-липень	893,8	81,5	700,9	95,3	903,7	89,5	1422,3	91,3	1479,5	96,8
Січень-серпень	825,2	75,3	711,3	96,7	965,1	95,5	1353,6	86,9	1493,9	97,7
Січень-вересень	815,7	74,4	716,8	97,4	976,5	96,7	1332,4	85,6	1514,6	99,1
Січень-жовтень	791,9	72,2	731,3	99,4	986,1	97,6	1317,1	84,6	1510,3	98,8
Січень-листопад	762,8	69,6	734,5	99,8	994,0	98,4	1297,9	83,4	1528,3	100
Січень-грудень	740,4	67,5	735,7	100	1010,0	100	1270,6	81,6	1525,9	99,8

Джерело: [11 - 15], розрахунки власні.

Література:

1. Статистичний щорічник України за 2010 рік. Державна служба статистики/ За ред. О.Г. Осауленка. – Київ, 2011. - 560 с.
2. Статистичний збірник «Рослинництво України за 2012 рік». Державна служба статистики/ За ред. Н.С. Власенко. – Київ, 2013. – 180 с.
3. ДСТУ 3768-2010. Національний стандарт України. Пшениця. Технічні умови/ Чинний від 01.04.2010 року – Режим доступу: http://www.gerele.dp.ua/index/info_dstu_3768-2010_wheat_specifications.html.
4. Нікітіна Т., Захаренкова Н. Проблема якості зерна озимої пшениці врожаю 2008 року в Запорізькій області// Пропозиція. – 2008. - № 9. – Режим доступу до журн.: www.propozitsiya.com.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік. Державна служба статистики України/ За ред. О.Г. Осауланка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2012. – 559 с.
6. Статистичний збірник «Україна – 2012». Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – 27 с.
7. Статистичний збірник «Рослинництво Запорізької області за 1990-2012 роки». Головне управління статистики у Запорізькій області/ За ред. Головешка В.П., Вих № 09-01/295 від 27.03.2013. – 157 с.
8. Інформація щодо наявності сільськогосподарської техніки та її рух за 2008-12 роки, згідно даних ф. № 10-мех. «Наявність сільськогосподарської техніки в сільгоспідприємствах». Головне управління статистики у Запорізькій області/ Лист-замовлення від 01.10.2013 р., № 09-12/654; на № б/н від 30.09.20-13 р.
9. В Украине негде хранить зерно. – Режим доступу: <http://www.uazip.com/news/readnews12458.html>.
10. Елеваторы и зернохранилища Запорожской области. – Режим доступу: <http://agronovator.ua/uk/elevators/zaporozhe>.
11. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції у 2008 році. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2008/sg/sg_reg/scr_reg/scr_u/scr1208_u.htm.
12. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції за 2009 рік. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2009/sg/sg_reg/scr_reg/scr_u/scr1209_u.htm.
13. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції за 2010 рік. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2010/sg/sg_reg/scr_reg/scr_u/scr1210_u.htm.
14. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції за регіонами у 2011 році. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2011/sg/sg_reg/scr_reg/scr_u/scr1211_u.htm.
15. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції за регіонами за 2012 рік. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/sg/sg_reg/scr_reg/scr_u/scr1212_u.htm.